

Trondheim kommune

En veiledning for skoler, barnehager og
avlastningsboliger i Trondheim kommune om:

Oppbevaring og utlevering av medisiner

Rådmannen
01.12.2001

Innholdsfortegnelse

Bakgrunn	2
Formål	2
Veileder	2
De ansattes ansvar og oppgaver	3
Oppbevaring av medisiner	3
Mottak av medisiner	3
Opplæring for de ansatte	3
Akuttmedisinering	4
Feil ved medisinering	4
Informasjonsbrosjyre for foreldre/foresatte	4
Skjemaer	4
Avlastningsboliger	4
 <i>Diverse skjemaer:</i>	
• Avtale mellom foreldre og skole/barnehage	5
• Medisinoversikt	6
• Skjema for bruk av medisiner	7
• Instruks ved akuttmedisinering	8
• Kvittering for mottak, lagring og uttak av medisiner ved enheten	10
• Registrering av feil og nestenfeil	11
 <i>Vedlegg:</i>	
Innhold i Informasjonsbrosjyre til foreldre/foresatte	12
Uttalelse fra kommuneadvokaten vedrørende ansvar ved feilmedisinering	13

*Arbeidsgruppe som har utformet
veiledning og informasjonsbrosjyre:*
Aslak Olsen, rådgiver fagstab
Torhild Bjørlykke, rådgiver fagstab
Martin Holte, legemiddelkomiteen
Solveig Busch, konsulent fagstab
Anne Lise Mikalsen, bedriftshelsetjenesten
Inger Johanne Hofstad, helsetjenesten

Oppbevaring og utdeling av medisiner i skole, skolefritidsordning og barnehage

BAKGRUNN

Det kommer ofte spørsmål om skolen/barnehagen kan oppbevare medisiner og om de ansatte kan pålegges ansvaret med å gi medisiner til en elev i skolen eller til et barn i barnehagen.

Utdeling av medisiner ved skoler/barnehager fra andre personer enn foreldrene, er ikke omtalt i forskrifter, og skoler/barnehager blir derfor en "gråson" hvor ansvarsforholdene ikke er så klart definerte som i for eksempel sykehjem.

Videre synes det som om det i økende grad oppbevares og utdeles medisiner i skole og barnehage.

Statens Helsetilsyn har gitt uttrykk for at de regler som vi har i dag ikke tilfredsstillende krav til klarhet og forutsigbarhet som det er behov for på dette området. Saken er derfor fra Statens Helsestilsyn tatt opp med Sosial- og helsedepartementet i eget skriv i juni 2001. Her presiseres behovet for at det må tas stilling til det prinsipielle spørsmål om hvor langt det offentlige ansvar for legemiddelutdeling i skoler og barnehager bør gå, og om det bør lages regler som avklarer ansvarsforholdene mellom foreldre, skole- og barnehagepersonell og helsetjenesten.

I påvente av regelverk fra sentralt hold, har rådmannen funnet det nødvendig å utarbeide informasjon til berørte parter i Trondheim kommune.

Rådmannen mener det er nødvendig med informasjon og veiledning, men vil presisere viktigheten av at det av alle parter blir foretatt en nøye vurdering av behovet for at det må tas medisiner i den tiden eleven/barnet er på skolen, i SFO eller i barnehagen. For medisiner som eleven/barnet har behov for, og som kan gis i det tidsrom eleven/barnet er hjemme,

skal en så langt råd er, unngå at medisineren blir lagt til skolen/barnehagen.

En arbeidsgruppe i Trondheim kommune med fagpersoner fra rådmannens fagstab og helsetjenesten har derfor foretatt en gjennomgang av aktuelle problemstillinger med det mål å foreta nødvendige avklaringer. Det er behov for informasjon, veiledning og klargjøring for de ansatte ved skoler/SFO/barnehager og det er behov for informasjon til foreldre/foresatte.

Det er med utgangspunkt i dette arbeidet at det nå foreligger en veileder til skoler og barnehager og en informasjonsbrosjyre til foreldre/foresatte.

FORMÅL

Rådmannen ser det som svært viktig å sikre at barn/ungdom som trenger medisiner i skoletiden/barnehagen får riktige medisiner til rett tid og på riktig måte.

Det er videre nødvendig at foreldre/foresatte kan være trygge på at skole/barnehage ivaretar medisinhandteringen på en betryggende måte, og at personale som deler ut medisiner har tilstrekkelig kunnskap.

VEILEDER

Denne veilederen skal gi informasjon og være en støtte for enhetsleder og for de ansatte i skoler/SFO/barnehager. Det presiseres at det vil være den enkelte skole/barnehage som på egen enhet skal etablere skriftlige rutiner for oppbevaring og utlevering av medisiner og inngå avtaler med foreldre/foresatte. Ansvaret for at dette blir gjort, ligger hos enhetsleder. Det ligger derfor vedlagt i denne veilederen en del skjemaer som kan benyttes i dette arbeidet. Det er også utarbeidet en informasjonsbrosjyre til foreldre/foresatte.

ANSVAR

Det er foreldre/foresatte som har ansvar for medisiner av sine barn. Dersom legemidler må tas i den tiden barnet er i skolen/SFO/ barnehagen, skal det inngås avtale mellom foreldre/foresatte og enheten om hvordan dette skal gjøres. Avtalen skal være skriftlig. Når personalet skal utlevere legemidler, skal foreldre levere tydelig skriftlig informasjon som viser de medisiner barnet bruker, og gi personalet informasjon og veiledning om medisinbruken.

Medisinoversikten skal vise barnets navn og inneholde opplysninger om de medisiner barnet bruker: navn, når medisiner skal gis og dose som skal gis ved hvert tidspunkt. Dersom det er spesielle ting personalet bør følge med på i forhold til barnets medisiner eller sykdom, må foreldre/foresatte også gi informasjon om dette.

DE ANSATTES OPPGAVER

Det er foreldre/foresatte som alltid har ansvaret for medisiner av sine barn. Dersom en ansatt i skoleverket/SFO/barnehage ikke ønsker å påta seg oppgaven med å utlevere medisiner, kan ikke den ansatte pålegges dette av sin arbeidsgiver. Samtidig gir Forskrift om miljørettet helsevern i skoler og barnehager enheten et ansvar for å ha rutiner i forhold til risikoen for at skade eller ulykke kan skje.

Opplæringslovens forskrifter uttrykker også skolens ansvar for at tryggheten til elevene skal være forsvarlig i forhold til risikoen for at skade eller ulykke kan skje.

Skole - og barnehagepersonell har derfor et omsorgsansvar for barna som går lenger enn den alminnelige hjelpeplikt.

Enhetsleder må i tilfeller hvor det ikke lar seg gjøre å få ansatte til å utlevere medisiner, i et samarbeid med foreldre finne andre løsninger. Når foreldre/foresatte/lege mener at behovet er til stede for at det skal utleveres medisiner i den tiden barnet er i skolen (inklusive SFO) eller barnehagen, skal det tas kontakt med enhetsleder. Ansatte som får slik henvendelse, skal alltid videreformidle forespørselen til enhetens ledelse.

Enhetsleder må foreta en vurdering angående medisinutleveringen, og hvordan dette rent praktisk kan organiseres. Dersom enhetsleder er i tvil om forsvarligheten, skal enhetsleder samrå seg med helsepersonell. Den ansatte som påtar seg å utlevere medisiner, skal også få nødvendig opplæring.

OPPBEVARING AV MEDISINER

Medisiner skal oppbevares på en betryggende måte. For barn som trenger akuttmedisin, bør også dette oppbevares på en forsvarlig måte ved enheten, og slik at det er tilgjengelig ved behov. Skal skolen/barnehagen oppbevare medisiner, skal dette være i særskilt låsbare skap hos enhetens ledelse/sekretærfunksjon. Skap i klasserom eller på avdeling vil i de fleste tilfeller ikke være tilstrekkelig. Den ansatte skal som hovedregel ikke påta seg ansvaret for oppbevaring av medisiner.

MOTTAK AV MEDISINER

Medisiner som leveres til skole/barnehage, skal ligge i dosett for en fastsatt periode. Foreldre merker dosetten tydelig med barnets navn, samt innhold. Det er foreldrenes ansvar at dosetten inneholder riktige legemidler. Det kan også være aktuelt at foreldre inngår avtale om at medisin kan mottas ved skolen/barnehagen fra apotek.

Medisin som ikke tas til faste tider, men kun ved behov, skal leveres i originalpakning, merket med navn og bruksmåte.

Det er utarbeidet et skjema som enheten skal benytte ved mottak, lagring og uttak av medisiner.

OPPLÆRING FOR DE ANSATTE

De som skal utlevere medisiner, må ha den nødvendige kunnskap. Hva som er nødvendig kunnskap må vurderes i forhold til det enkelte barn. Dette gjøres i samarbeid mellom enheten, foreldre/helsetjeneste og eventuelt også med barnets lege.

Helepersonell skal trekkes inn for å gi opplæring til hele eller deler av personalet vedrørende oppbevaring og utlevering av medisiner.

Dette er et ansvar som ligger hos enhetsleder. Helsetjenesten vil være viktig i forbindelse med å innarbeide gode rutiner ved skoler og barnehager og vil ha god kunnskap om det veiledningsmaterialet som er utarbeidet i kommunen.

AKUTTMEDISINERING

Dersom barnet har sykdom som kan kreve akutt behandling på skolen/i barnehagen, skal det finnes en instruks for akuttmedisinering. Dette kan være epileptiske anfall, astmaanfall, diabetes eller allergiske anfall. En slik instruks skal være signert av behandlende lege. Foreldre har ansvar for at en slik instruks er levert til skolen, og at den blir oppdatert ved eventuelle endringer i barnets tilstand. Den som gir medisinen ved akutte tilfelle, skal følge instruksene. Foreldre/foresatte får alltid beskjed om behandlingen som er gitt.

FEIL VED MEDISINERING

Dersom det skjer feil ved medisinering av barnet, skal alltid foreldre informeres. Ut fra alvorlighetsgrad kontaktes eventuelt også lege og skjema for avviksregistrering fylles ut. Skjemaet gjennomgås av enhetsleder som vurderer behovet for videre oppfølging ved legemiddelkomiteen.

INFORMASJONSBROSJYRE FOR FORELDRE/FORESATTE

Det er utarbeidet en egen informasjonsbrosjyre til foreldre/foresatte.

Informasjonsbrosjyren skal være tilgjengelig og kunne utleveres av skolen, barnehagen, skolehelsetjenesten og helsestasjon.

Informasjonsbrosjyren er også tatt med som eget vedlegg i denne veilederen. (se side 11)

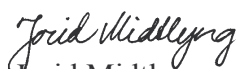
SKJEMAER

Rådmannen har utarbeidet formularer til skjemaer som skolen/barnehagen skal benytte når det er behov for utlevering av medisiner i den tiden barnet er i skole/SFO/barnehage. Ansvar for utfylling av skjemaer og inngåelse av avtaler ligger hos enhetsleder i samarbeid med foreldre/foresatte.

AVLASTNINGSBOLIGER

Veiledningen brukes også i avlastningsboliger når slikt behov oppstår.

Trondheim kommune

Jorid Midtlyng
kommunaldirektør

AVTALE MELLOM FORELDRE/FORESATTE OG SKOLE/BARNEHAGE

Navn: _____ Født: _____

Skole/barnehage: _____

Klasse/Avdeling: _____

Det er gjort avtale mellom foreldre/foresatte og skole/barnehage om at personalet deler ut medisiner etter gjeldende rutiner ved enheten.

Foreldre/foresatte gir tillatelse til at personalet deler ut medisiner. Foreldre/foresatte sørger for at nødvendige medisiner blir levert til enheten og at det blir gitt nødvendig informasjon til enheten i forbindelse med medisineringen.

Trondheim _____

foreldre/foresatte

enhetsleder

Foreldre/foresatte:

- Leverer tilstrekkelig mengde medisiner til enheten.
- Leverer annet utstyr som er nødvendig for å gi medisinen.
- Leverer medisinoversikt og skriftlig informasjon om medisineringen.
Medisinoversikt skal helst være signert av lege. Ny medisinoversikt ved endringer.

Skolen/barnehagen:

- Oppbevarer medisinene på en betryggende måte.
- Sørger for at eleven/barnet får sine medisiner ut fra avtale og medisinoversikt.
- Har rutiner som sikrer at medisin håndteringen og utlevering skjer på en forsvarlig måte og at den som utleverer medisiner har den nødvendige informasjon og kunnskap.

Avtalen undertegnes i 2 eksemplarer, ett til foreldre/foresatte og ett til enheten.

Trondheim kommune

MEDISINOVERSIKT

Navn: _____ Født: _____

Skole/barnehage: _____

Klasse/Avdeling: _____

Medisin som skal gis. Navn/styrke/form.	Tid	Dose	Tid	Dose	Opplysninger. Hvordan skal medisinen gis.

Eventuelt andre opplysninger: _____

Sist oppdatert. Dato/sign barnets lege: _____

Dato/sign. foreldre/foresatte: _____

Når det er behov for å ta kontakt med foreldre:

Mor, navn: _____

Far, navn: _____

Tlf. arbeid: _____

Tlf. arbeid: _____

Tlf. privat: _____

Tlf. privat: _____

Lege, navn: _____

Telefon: _____

SKJEMA FOR BRUK/UTLEVERING AV MEDISINER

Navn: _____ Født: _____

Skole/barnehage: _____

Klasse/Avdeling: _____

Utlevering av medisiner/medisiner er gitt.

Dato	Utlevert medisin	Årsak til utlevering	Signatur	Foreldre kontaktet	Anm.

Ansatt ved skolen/barnehagen som utleverer medisiner til eleven/barnet:

Dersom den som etter avtale utleverer medisiner ikke er til stede, foretas det av:

INSTRUKS FOR AKUTTMEDISINERING

Navn: _____ Født: _____

Skole/barnehage: _____

Klasse/Avdeling: _____

Type anfall: _____

(Allergisk reaksjon/anafylaktisk sjokk/Astma - anfall/Diabetes/Epileptisk anfall/Annet)

Hvis barnet får allergisk reaksjon/anafylaktisk sjokk/astmatisk anfall/epileptisk anfall/lavt blod-sukker («føling») ved diabetes kan det gi følgende utslag/vise seg ved følgende symptomer:

Type anfall/reaksjon: _____

Symptomer/utslag: _____

Ved anfall gjøres følgende: _____

Ved anfall/reaksjon bruker barnet _____

følgende medisiner: _____

Du kan også hjelpe barnet _____

ved å: _____

Kontakt lege
hvis: _____

Lege, navn, tlf: _____

Barnets foreldre skal kontaktes

Mor, navn: _____

Tlf. arbeid: _____

Tlf. privat: _____

Far, navn: _____

Tlf. arbeid: _____

Tlf. privat: _____

Dato, sign lege

Dato, sign foreldre

REGISTRERING AV FEIL OG NESTENFEIL

Barnets navn: _____ Født: _____

Skole/barnehage: _____

Klasse/Avdeling: _____

Dato og år: _____

Feil (F) og nestenfeil (NF)	
Beskrivelse av feil og nestenfeil	
Beskrivelse av årsaken hvis det er mulig	
Tiltak for å rette opp aktuelle feil	
Registrert av Dato og signatur	
Enhetens tiltak for å unngå denne type feil i fremtiden	

Gjennomgått og vurdert av enheten:

Dato: _____ Enhetsleder: _____

Innhold i informasjonsbrosjyre til foreldre/foresatte om utdeling av medisiner i skole/SFO og barnehage

FORMÅL

Formålet med denne informasjonsbrosjyren er å bidra til informasjon, gode rutiner og god kommunikasjon mellom foreldre/foresatte og skole/barnehage. Dette for å sikre en god og sikker medisinerings av barna i skolen og i barnehagen.

MÅLSETTING

- Sikre at barn som trenger medisiner i skole/SFO og barnehage, får riktige medisiner til rett tid og på riktig måte.
- Gjøre foreldrene trygge på at personalet i skolen/barnehagen ivaretar medisinhandteringen på en betryggende måte.
- Sikre at personalet som deler ut medisinerer gis tilstrekkelig kunnskap og informasjon.

ANSVAR

Foreldre/foresatte har ansvar for medisinerings av sine barn.

Dersom legemidler må tas i den tiden barnet er i skole/SFO/barnehage, og barnet trenger hjelp til dette, skal det inngås en avtale mellom foreldre/foresatte og skolen/barnehagen om hvordan dette skal gjøres. Avtalen skal være skriftlig.

- **Foreldre må, eventuelt i samarbeid med lege, nøye vurdere nødvendigheten av at barnet skal medisineres i skole/SFO/barnehage.**

NÅR ET BARN MÅ TA FASTE MEDISINER I BARNEHAGEN ELLER I SKOLETIDEN

Når enheten skal utlevere legemidler mens barnet er i skole/SFO/barnehagen, skal foreldrene levere skriftlig informasjon (medisinoversikt) som viser de medisiner barnet må ha, og gi personalet informasjon og veiledning i hvordan medisinerne brukes.

AVTALE - ULIKE SKJEMAER

Oppsett for skriftlig avtale og andre skjemaer skal benyttes, fås ved skolen/barnehagen eller hos helsestasjonene/skolehelsetjenesten.

Følgende skjemaer er utarbeidet:

- Skriftlig avtale mellom foreldre og skolen/barnehagen
- Medisinoversikt
- Skjema for bruk av medisiner
- Instruks ved akuttmedisinering
- Skjema for mottak, lagring og uttak av medisiner ved enheten
- Skjema for registrering av feil

MEDISINOVERSIKT

Medisinoversikten skal vise barnets navn, de medisinerne barnet bruker og dose som skal gis ved hvert tidspunkt. Medisinoversikten skal til enhver tid være oppdatert. Foreldre/foresatte er ansvarlig for å sende en ny oversikt når det har vært endring i barnets medisiner. Oversikten skal være signert av foreldre/foresatte og helst også av barnets lege.

OBSERVASJON

Dersom det er spesielle ting personalet skal følge med på i forhold til barnets medisiner eller sykdom, må foreldrene gi informasjon om dette.

LEVERING AV MEDISINER TIL ENHETEN

Faste medisiner

Medisiner som leveres til skole/barnehagen, skal ligge i dosett (doseringseske) for en dag eller en uke. Foreldre/foresatte merker dosetten tydelig med barnets navn, samt innhold. Det er foreldrenes ansvar at dosetten inneholder riktige legemidler. Dersom barnet/eleven tar medisinerne selv, bør foreldrene ikke sende med mer enn til en dags behov (i merket dosett).

Behovsmedisin

Medisin som ikke tas til faste tider, men kun ved behov, skal leveres i originalpakning, merket med navn, bruksmåte og dosering. Det skal ikke leveres mer medisiner enn til ca. 2 ukers forbruk.

AKUTTMEDISINERING

Dersom barnet har sykdom som kan kreve akutt behandling på skolen/i SFO/i barnehagen (for eksempel ved astmaanfall, diabetes, allergiske anfall, epilepsi), skal det finnes en instruks for akuttmedisinering. Denne skal være signert av behandlende lege.

Dere som foreldrene har ansvar for at en slik instruks blir levert til enheten, og at den blir oppdatert ved eventuelle endringer i barnets tilstand. Den som gir medisinen ved akutte tilfelle, skal følge instruksjonen og kontakte foreldrene omgående.

DERSOM DET SKJER FEIL

Dersom det skjer feil ved medisinerings av barnet, vil foreldre/foresatte bli kontaktet. Alt etter alvorlighetsgrad vil også lege bli kontaktet.

Trondheim kommune håper på at denne informasjonsbrosjyren bidrar til gode rutiner og et godt samarbeid mellom hjemmet og skolen/barnehagen.

Har dere spørsmål ta gjerne kontakt med helsesøster eller enhetsleder ved din skole/barnehage.

Ansvar ved feilmedisinering

Kommuneadvokaten gir følgende uttalelse vedrørende ansvarsforhold rundt konsekvenser av eventuell feilmedisinering.

For mulig ansvar ved feilmedisinering er det naturlig å ta utgangspunkt i erstatningslovens bestemmelse om arbeidsgiveransvar i § 2-1 hvor det i punkt 1 står:

”Arbeidsgiver svarer for skade som voldes forsettlig eller uaktsomt under arbeidstakers utføring av arbeid eller verv for arbeidsgiveren, idet hensyn tas til om de krav skadelidte med rimelighet kan stille til virksomheten eller tjenesten, er tilsidesatt. Ansvarer omfatter ikke skade som skyldes at arbeidstakeren går utenfor det som er rimelig å regne med etter arten av virksomheten eller saksområdet og karakteren av arbeidet eller vervet.”

For eventuell forsettlig eller uaktsom handling foretatt av ansatte, er det altså som hovedregel slik at arbeidsgiver, dvs. Trondheim kommune, er objektivt ansvarlig for de tap som måtte oppstå dersom de øvrige vilkår for erstatningsansvar foreligger.

(Herunder påvist økonomisk tap og årsakssammenheng mellom handlingen og den oppståtte skaden.)

Det går imidlertid en grense der hvor den ansatte opptrer helt på siden av det arbeidsgiver kan forvente, altså (langt) utover de arbeidsoppgavene vedkommende er satt til å gjøre. I et slikt tilfelle vil den ansatte selv kunne bli direkte ansvarlig ut fra det alminnelige culpansvaret.

I den grad enhetsleder har opptrådt erstatningsbetingende uaktsomt på en måte som vil kunne forårsake feilmedisinering, vil kommunen som arbeidsgiver være ansvarlig etter tilsvarende bestemmelser.

I den grad kommunen pålegges å yte erstatning til skadelidte etter § 2-1, kan kommunen kreve dekning fra den skadeforvoldende arbeidstakeren dersom det finnes ”rimelig under hensyn til utvist atferd, økonomisk evne, arbeidstakerens stilling og forholdene forøvrig”.

Dette følger direkte av erstatningslovens § 2-3.